

Előfizetési feltételek

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyedévre 1 frt 50 kr.

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 3 kr. Kereskedők és gyárosok külön árkéldvezményben részesülnek.

Bélyegdíj 30 krajczár.

Nyit tér sora 20 kr.

KÖZÉRTDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal:

Nagyenyedi
Könyvnyomda és Papír-
árugyár részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,

hova ugy a lap szellemi részét illető közlemények, mint az előfizetések és hirdetések bementésen küldendők.

Kéziratok nem adóznak vissza.

Tanulság.

(M. P.) Bismarck is, mint minden nagy ember, halála után válik tanulságossá, mert az érdemek teljes elismerése rendszeresen a halállal érkezik meg. A nagy vasember, a híres német kancellár sem volt ellenségek nélkül. S politikájának még akkor is voltak kárhőzötői, amikor államférfiúi működését már a siker koronázta. Tekintéyétől féltek, szerencsését irigyelték, s volt idő, mikor még tehetségét sem becsülték sokra.

Am mindez az idők folytán megváltozott. És most, mikor a friedrichsruhei kastélyból származó halálhírek szomorú híre, — mindenki, kivétel nélkül, részvétellel és elismeréssel siet a vasember ravatalához.

Most már áttekintünk életpályáját, vizsgáljuk működésének eredményét, sikereinek titkát és mérlegeljük a súlyát hatalmas államférfiúi alkotásának. A hatalmas kancellár politikai működésében meg akkor is okos tanulság rejlik, ha vas és vér jelöli útját. És államférfiúi működésében egy nagy tanulságot hagyott hátra a nemzetnek, ami abban csúszosodik ki, hogy a politikában nem az érzelmeknek, hanem az érdekeknek kell dominálni. Ez volt vezéreszméje és ezért jelöli politikai pályafutását a vas és vér, — de egyszerűsége meg magyarázza meg óriási sikereit, melylyel Németország egységét s ezzel együtt hatalmát megteremtette.

Azok az ideális politikai álmok, melyek a mi ellenünk törekvés és céljait jellemzik, sokat veszítenek értékükből, mihielyt Bismarck működésének arra a tanulságára gondolunk, hogy az erőben rejlik a nemzeti élet biztosítója.

A nemzeti függetlenség, a nemzeti önállóság kétségkívül tetszetős és mindenek fölött jól hangzó politikai jelszó, de annak biztosításához az anyagi és szellemi erő olyan mértéke szükséges, amelyik minden eshetőség ellen a siker biztos kilátásával legyen kész.

Bismarck egész élete, melyet a politika szolgálatában töltött, arról tanuskodik, hogy idealizmust, ábrándot és politikai érzelmeskedést nem ismert, hanem tényeit mindig erős realis alapokra fektette. Szézületes politikai sikereit így érte el, de egyszerűsége arra tanította a gyöngét, hogy erőt szerezzen, és a kicsiny nemzetet, hogy a hatalmasnál keressen szövetséget.

A nemzeti politikában megteremtett egy új iskolát, amely bizony ma többé-kevésbé átment az európai

nemzetek vérebe, és ma már a nemzetek életében az érdekek politikája vezet.

Azok a politikusok, akik az osztrák-magyar dualizmus felbontásán olyan lelkesedéssel működnek s a független Magyarországról gyárilag készült frázisokban ábrándoznak, nem gondolják meg, hogy mi is a gyöngékhez és kicsinyekhez tartozunk, akiknek szövetségzni kell éppen az olyan politikai áramlat ellen, melyet a Bismarck vaskez: kavart föl és honosított meg a mindenható politikát és a nemzetek sorsát intéző körökben. Mert ha a gyöngék és kicsinyek megtanulták, hogy az erő biztosítja fennmaradásukat, — a hatalmasok is tudják, hogy a hódítás növeli erejüket.

Érdekes tanulság ez Németország nagy halottjának politikai működéséből.

De a mi függetlenségi politikusainknak van egy híres vesszőparipájuk még: a hadsereg erősítésére előirányzott budget. Ezen szeretnek lovagolni és nem fogynak ki a sopánkodásból, hogy a hadsereg fölemészti minden vagyonát az országnak.

Bismarck életében nem kevésbé tanulságos az a mozzanat, midőn a német hadsereg budgetjét megkésztetési és így kiált fel:

Nincs okunk másról félni, csak az Istentől!

Nem szükséges hosszú kommentárt fűzni ahhoz, hogy a porosz fegyverek milyen félelmes hatalommá emelték Németországot s talán nem szükséges argumentálni a mellett, hogy a mai helyzet is a hadsereg erősítését eikerülhetlen szükségé teszi.

Hisz az kétségtelen, hogy a népek és nemzetek életében sokkal jobb helyzet állna be az örök béke és a nemzetek kölcsönös testvéri szeretete következtében. De ki tehet arról, ha előttünk áll a nagy tanulság, hogy a politikában az érzelmeket követni nem lehet?

Bismarck meghalt.

Sz. 1815. ápril 1. † 1898. július 30.

(B.) Az elhunyo század egyik leghatalmasabb államférfia, a német császárság megalapítója s a német nemzetnek századok óta legnagyobb férfija: Bismarck Ottó Eduard Lipót herceg, július 30-án este 11 óra 10 perczkor Friedrichsruhében meghalt. E század első évtizedeit a nagy Napoleon, az utolsó évtizedeit Bismarck hatalmas egyénisége uralta. Ámde míg nagy

Napoleon halálakor a francia gloire fénye, hatalma és ereje mondhatni már csak az emlékezeté volt, addig Bismarck azzal a nyugodt öntudattal zárhatta le szemét, hogy az általa egyesített német birodalom Európában ugy, mint a messze tengereken túl erőben, hatalomban, anyagi és szellemi fölényben és folyton fokozódó jólétben emelkedik ki a nemzetek sorában. A sors ugy rendelte, hogy az óriási hatalmat, melylyel hazája sorsát intézheté, 1890. márcziusa óta ki kellett bocsátania kezéből, — de Németországnak meg van az a szerencsése, hogy a harc óriási alakja helyébe, ki 1866-ban Ausztriát, 1870-ben Franciaországot verte le, Vilmos császár személyében egy vasakaratu és ritka szerencsés kezű, előrelátó férfiú lépett, ki a beke áldásaival tudja nemzete nagyságát emelni és erős nemzeti szellemétől és monarchikus érzéstől áthatott hadsereggel védi meg azt az örökséget, melyet Bismarck lángesze szerzett meg. Ki tudja, hogyan alakult volna Magyarország viszonyai, ha 1866-ban nem a porosok győzik le Ausztriát? És hábar Bismarck a mi barátságunkat és szövetségünket csakis az Orosz- és Franciaországtól való aggodalma folytán kereste és kötötte meg, — különben pedig nem sokat törődött velünk, sőt közgazdasági kérdésekben akárhánszor hátrányunkra intézkedett: lehetetlen nekünk magyaroknak az ő nagyságát, bámulatos tehetségét és nemzetének tett mérhetetlen szolgálatait nem csodálni és abban, amit lángelméje követendő példaképpen mutatott fel, viszonyainkhoz képest nem követni.

Az ő élete tömérdek tanulságot nyújt nemcsak az államférfiaknak, hanem a magánembereknek is, mert családi életében, vagyona kezelésében is fájának igazi érényivel tánt ki embertársai között.

Tanulságok.

— A bécsi jubileumi kiállítás alkalmából. —

A császárnak, Ferencz Józsefnek, uralkodása ötvenedik évfordulójára jubileumi kiállítást rendeztek az osztrákok Bécsben. Hat a dolog érdeméhez — mint Ausztria belügyéhez — nincs semmi közünk. Ha mégis foglalkozunk e kiállítás okozta benyomások tanulságai-
val, ezt részben saját okulásunk, részben tájékozottságunk érdekében tartjuk szükségesnek.

Még nem is olyan régen, Bécsnek hatalmas, szinte vezető szerepe volt a kontinensen. Az „összbirodalom“

TÁRCZA.

Találkozás . . .

Fellebben előttem
Fátyola a multnak,
Régi kedves képek
Elémbe vonulnak.

Látom — egy kis padon
Ott ülsz együtt velem.
Én sem merek szólni, —
Te is hallgatsz mélyen

Azóta sők bú, baj
Szállott el fölöttünk,
Sok idő multával
Ujra összejöttünk.

Nem ültünk, mint akkor.
Ábrándozón, némán.
Elcsevegünk szépen
Sok közömbös témán.

Mégis — beszédes volt
Akkor hallgatásunk,
Mint a mai napon
Hangos mulatásunk.

Hortoványi László.

Rajtakapta.

— A Közérdek eredeti tárczája. —

A háziaszony névnapját ünnepelte a kis számu, de igen kedves és szellemes társaság. Jóízűn elköltött, jó vacsora után kellemes érzés szokta átjárni az embert,

s ilyen érzés szállta meg ezt a társaságot is, melynek válogatott borokban sem volt hiánya.

Nevetgéltek, csevegtek, az élet apróbb kalandjait s eseményeit beszélték egymásnak. A politika és a pletyka ki volt zárva. Csakis egy ilyen jóízű társaságban keletkezhetett egy oly indítvány, hogy mondja el mindenki életének egy kedves epizódját.

Mindenki elmondta a magáét. Utoljára maradtak: a háziaszony és a házigazda. Egymásra néztek, elmosolyodtak s a férj elkezdett beszélni:

— Hadd mondjam én a mi legkedvesebb közös epizódunkat. Hat év előtt történt.

— Ah, ez érdekes lesz, — kiáltott közbe egy fiatal uracs — hisz akkor te még nőtlen ember voltál.

— Bizony barátom, nőtlen és boldog ember voltam, mert szerelmes voltam a szép Örley lányba, azaz a feleségembe. Csakhogy boldogtalan ember is voltam, mert reménytelenül voltam szerelmes. Frida apjának, anyjának egyaránt tetszettem, de maga Friduska halani sem akart rólam. A doktorátus elnyerése után minden hónapban megkértem s minden hónapban kossarat kaptam. Anyósom, apósom egyre biztattak: majd megtörik ők a jeget. De nem sikerült megtöriük. Én vigaszomat a jó vacsorákban kerestem, amelyek Fridáék-nál igazán pompásak voltak.

Egyszer épen bál előtt állottunk, a bálbani részvételre sikerült Fridámot is rávennem.

Este értük jöttem pompás csokorral, mi Fridust érzéketlenül hagyta. Az igaz, hogy engem a bál előtti vacsorájuk nem hagyott érintetlenül, fölséges volt. Frida egy falatot sem evett. Egyébiránt a bálban nagyon

boszus volt, sőt annyira illetlen is, hogy nem akart velem táncolni. Én bús lemondással édes anyjához mentem s vele társalogni töltöttem az estét. Mama igen álmos lett és látván, hogy Frida nélkülünk is igen jól mulat, átvezettem a kis fülkék egyikébe. Ott azután letelepedtünk s Frida anyja vállamra hajtva fejét, szendergett egész a szünóraig. Én meg sem mozciztam a helyemen.

Haza mentünk. Fridát az egyik rendező vezette a kocsihoz, a mamát én vezettem karomon. Észrevettem, hogy anyósom el akar kissé maradni Fridától. Meglasítottam lépteimet.

— Tudja, fiam, szólalt meg anyósom, mert maga olyan jó fiú s mert tetszik is nekünk, megmondom bizalmasan, hogy miért nem tetszik a leányunknak.

— Nos? szepegtem kíváncsian.

— Azt mondja Frida, hogy a szerelemnek nincs étvágya s mert önnek mindig olyan pompás étvágya van nálunk, hát nem is szeretheti őt.

Elkaczagtam magam, s aztán így szóltam:

— No, ha csak ez a baj, majd segítünk azon.

Ezután Fridáék vacsoráin semmit sem ettem s a vacsorák után, mikor hazamentem, először bementem megvacsorázni egy vendéglőbe.

A játék jól indult, de vége szakadt. Fridáék ki mentek a birtokukra, hol kényelmes kastélyukban szokták tölteni a nyarat és én magamra maradtam szerelmemmel s most már fékezésre nem szoruló étvágyammal.

Egyszer csak egy levél jött; Frida tulajdon kis ujjaitól eredt.

fő- és székvárosa, mondagatták büszkén a valaha igen jámbor és kedélyes, de most már megvadult bécsiek. Ah, gyönyörűséges idők is voltak azok, teszem az 1873. év, amikor a bécsi világkiállítás száz- és százezer embert csábított oda, hogy megbámulják a technika új és csodás vívmányainak dús, gazdag tárlatát, nemkülönben az egész kiállításon előmlő pazar fényűzést.

És most?

Most őszinte, igaz szájalom fogja el az embert, ha végignézi az u. n. jubileumi kiállítást. A Praterben, — a bécsiek napszerű ligetében — a Rotunda körül jokora területet bekerítették, építettek rajta néhány pavillont, viskót stb., ezekbe elhelyeztek néhány sablonos kiállítási tárgyat és kész volt a „Jubileums-Ausstellung“. A Rotunda, mely még az 1873-iki világkiállításból maradt meg, elég impozáns épület, de ezen kívül azután nincs egyetlen épülete, vagy alkotása a kiállításnak, mely kiemelkedőbb lenne. Nyilvánvaló lesz ez bárki előtt is, ha végig kísér minket a kiállítás tétet sétánkban.

Mint említettük, a Rotunda tekinthető a kiállítás középpontjának. Az északi és keleti szárny szegletét a gépkiallítás foglalja el. A keleti szárnyon folytatódik a villamos berendezések és eszközök kiállítása s ugyanitt látható a Ferencz József hid modellje, valamint a festék-aru-, gyógy-, illatszert- és pipere-kiállítás. A kupolát körülfutó arkádok alatt szövőipari és ruházati, szőrmé-, szőnyeg-, lakberendezési, valamint az ékszer-kiállítás látható. A déli szárnyon van Cook néhány hatalmas hajómodellje, továbbra a műipari festők kiállítása (edények, poharak, szőnyegek, famunkák stb.) A nyugati oldal nagy részét a kocsigyártók kiállítása foglalja el, s az északi szárnyra átnyúlik már az osztrák katonai szállítók csoportja. Elég csinos a bécsi bicikliklub kiállítása is, nemkülönben az ugyanazon oldalon lévő műipar-aru-kiállítás. Érdekes, hogy egy bécs-budapesti ércöntő gyár a budapesti New-York kávéház ércöntvényeit állította ki.

Az önálló épületek és pavillonok sorából alig egy-két épület válik ki. Eleg formás Bukovina tornyos, fakérges pavillonja, ahol nagyrészt szövöttes, faipar, vadászati eszközök, agancsok és mezőgazdasági termények vannak kiállítva. A mezőgazdasági kiállítás szegényes, a néprajzi kiállítás is nagyon gyarló. Az egészségügyi kiállítás elég változatos, s feltűnik itt az osztrák államvasút által épített neu-sandezsi munkástelep modellje. Bécs város kiállítása — leszámítva néhány modellt — alig érdemes a megtekintésre. Luiger relief képeiben azonban annál többen gyönyörködhetünk. A hangszerkiállítás hidegen hagy, s bizony a bécsi sütők egyesületének a kiállítása sem elragadó.

Nem hallgathatunk el azonban egy olyan tényt, mely a legnagyobb mértékben megbotránkozató s méltán kihívja legnyomatékosabb tiltakozásunkat. Az állatkiallításban pl. néhány rekeszték felett ilyenforma felirások vannak: X. Y. tenyésztő aus Szegedin, Raab (Ungarn) stb., s ez alatt kis betűkkel a kiállító osztrák atyafi neve. Az egész közvetlenül azt a benyomást teszi, mintha e Jubileums-Ausstellungban a magyar „Provinz“ is kiállító gyanánt szerepelne. Akinek ez nem elég s jóhiszeműséget emlegetne, menjen tovább

— Jöjjön mielőbb Sándorlakra. már igen unjuk magunkat s így szívesen is látjuk.

A mama pedig bizalmasan megírta azt is, hogy magammal hozhatom a jeggyűrűt is.

Egy óriási bőrönddel s a jeggyűrűk kis dobozával másnap reggel már Sándorlakon voltam, hogy tiz napot ott töltsék.

Asztalnál alig ettem valamit. De azért étvágyam ép oly nagy volt s ép úgy kielégítésre talált, mint egyébkor. A hetedik napon annyira megsajnál Frida, hogy kijelenté, ha itt tartózkodásomat meghosszabbítom, a tizedik napon megtartjuk az eljegyzést.

Persze az eljegyzésen sem ettem semmit. Hanem azután szobámba osontam, kinyitottam a nagy bőröndöt s tovább pusztítottam a nagy rakományt. Elővettem egy doboz konzervet s jóízűen, nem: móhon kezdem falatozni, mikor csendes kopogtatás hallatszott és belépett az én menyasszonyom.

Első percben kétségbeestem, hogy mindennek vége lesz közöttünk, s reszkette vártam ítéletét. Ő egy szájalmas tekintet vetett reám és a bőröndben heverő dobozok halmazára, s pajkos kacagással így szólt:

— Hát ez jobban ízlik a menyasszonya főzténél? Nem zavarom, jó étvágyat!

Távozni akart, de én siettem menyasszonyom csókjaival kárpótolni magam.

Ez az én s Fridám életének legkedvesebb epizódja...

Jules.

a mezőgazdasági kiállításba, ahol néhány grafikai táblázat felett ily felírás diszeleg: „Osztrák-magyar termései eredmények.“ Azt hisszük, ehhez nem kell kommentár; követeljük azonban a legerélyesebben, hogy e hazug, csupán megtévesztésre szánt feliratok eltávolíttassanak.

Ha még 30–35 sörös és boros pavillont s vendéglőt is (köztük az obligát nagy hordóval) hozzászámítunk a kiállításához, akkor szemlénkkel körülbelül készen is vagyunk, az okulás pedig, melyet mindebből meríthetünk, nagyon tanulságos. Mondhatnók, Ausztria egész züllöttsége és széthúzása visszatükröződik e kiállításból. Láthatjuk ebből az egységes Magyarország erkölcsi fölényét egy apró tartományokból mesterségesen összeragasztott állam, Ausztria fölött, melynek népeit még a fajszeretet sem terelheti össze s tüzelheti oly nagyszabású alkotásra, amiútt épp ellenkezőleg a hatalmas, az egységes Németországnál láthatjuk.

Megtanulhatjuk a bécsi Jubileums-Ausstellung kudarczából, hogy csakis egy egységes nemzeti állam, csupán a hazaszeretet lángoló heve és a nemzeti öntudat ereje képes alkotásokra. Dolgozunk megfeszített erővel nemzeti társadalmunk felépítésén és megerősítésén: a monarchia sulypontja önként billen át Magyarországra.

Nagy-Enyed város közgyűlése.

Városunk képviselőtestülete Kovács Gyula polgármester elnöke alatt e hó 1-én rendes közgyűlést tartott, melyen a képviselőtestület tagjai, a nagy munkaidő daczára, szép számban jelemt meg.

A földmívelésügyi miniszternek a szőlőmunkások vasuti jegy kedvezménye tárgyában kiadott rendeletének tudomásul vétele után a peronospora terjedése elleni eljárásról szóló szabályrendelet módosítását fogadta el a képviselőtestület. A legtöbb adót fizető képviselők jövő évi névjegyzékének összeállítását végezt Szócs Sándor g. tanácsos elnöke alatt Deli Ödön, Jancsó Sándor képviselők és Dombrowski Albert v. pénztárnok küldetnek ki. Kövérné Barabás Erzs. tanítónő ötödéves korpóltékát szeptember 1-től folyósította a közgyűlés. Besenyei József jó igyekezetű kolozsvári ipariskolai növendéknek 1899. évtől kezdve 50 frt segély szavaztatott meg.

A kollégiumtól megvásárolt malmok árának kifizetése végett több értékpapírnak eladása tárgyában a névszerinti szavazás megejtetett és azok eladása elhatározatik. Dr. Jeney Elek tisztí főügyész és Tarsoly Árpád főerdésznek egészségük helyreállítása végett négy, illetve két heti időtartamra szabadságdíj engedélyeztetik.

Spangenberg Gyula asztalosmester és társai által beallítandó butorraktár-helyiségül a leányiskola egyik üzlethelyiségét évi 200 frt mérsékelt bérért hasznosbérbe adja.

Végül a közgyűlés, Török Bertalan orsz. gyűl. képviselőnek általános helyesléssel fogadott beszéde után, egyhangulag hozzájárult Szentés város tanácsa és képviselőtestületének a Kossuth-gyalázó Zimándi és Zelenyák nevű egyéneknek hazafiatlan tette feletti méltó megbotránkozás kifejezése iránti határozatához, s a maga részéről is jegyzőkönyvileg megvetését fejezi ki nevezettek eléggé meg nem bélyegezhető tette felett. Ezzel a közgyűlés 1/212 órákor véget ért.

Tanügy.

Értesítés az 1898–99-ik tanévről.

A nagyenyedi elemi és polgári leányiskola értesítőjéből.

A tanév szeptember hó 1-én kezdődik. Beiratások, javító-, magán-, valamint felvételi vizsgák e hó 1–4-ik napjain eszközöltetnek, a tanév megnyitása 5-én lesz. Tandíj 4 frt, beiratási díj 50 kr, könyvtáridő 30 kr, tanítói nyugdíjra 15 kr.

A tandíjmentességre csak is oly tanulónak lehet kiáltása, aki jó magaviseletű s kinek az előző tanévről legalább jó, azaz oly bizonyítványa van, melyben — szepírast, éneket és testgyakorlatot nem számítva — egyenlő több elégséges osztályzat nincs.

A tandíjnak kétharmadára, felére, vagy egyharmadára mérsékléseért olyanok folyamodhatnak, akik ebbeli kérelmüket családi és vagyoni körülményeikkel támogatják.

Kérvényező csak a tanuló szülője vagy helyettese lehet.

A kérvény Alsófehér vármegye kir. tanfelügyelőjéhez czímezendő s mindjárt a beiratás alkalmával az igazgatónál nyújtandó be.

Az igazgatónak a tanév alatt csak rendkívüli esetekben lehet ilyen kérvényt elfogadnia.

A kérvényhez csatolandó:

a) Iskolai bizonyítvány az előző tanévről és ha a tanév alatt történik a kérvényezés, az utolsó időszakra szóló értesítő.

b) Egy évnél nem régebb keletű szegénységi vagy vagyontalansági bizonyítvány annak a községnek előjáróságától, melyben a tanuló szülői vagy gyámja által laknak.

Az állami tisztviselők e bizonyítvány csatolását mellőzhetik.

A kérvény és mellékletei bélyegmentesek, ha a hiteles szegénységi bizonyítvánnyal vannak ellátva; ellenkező esetben a fennálló szabályok szerint bélyeggel látandók el.

A tanügyi pályán működő szülők gyermekei, ha jó előmenetelt, szorgalmat és magaviseletet tanúsítanak, a tandíj fizetése alól folyamodás nélkül felmentetnek.

A félévre vonatkozólag a következők veendő figyelembe.

1. A polgári leányiskola első osztályába szabályszerűen csak oly növendék léphet be:

a) ki életének 9 évét betöltötte;

b) kinek az elemi (nép-) iskola negyedik osztálya számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassága van s ebbeli ismereteit vagy elemi iskolai bizonyítvány, vagy az iskolai előjáróság előtt felvételi vizsgálat után igazolja.

2. A polgári leányiskolába lépő tanuló, bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet tudni annyira, hogy a törvény által ezen iskolában elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül résztvehessen.

3. A polgári leányiskola bármely osztályába bevehető minden oly tanuló, ki koránál fogva az általa kijelölt osztályába beillik és azon osztályban megkívántató előkészültségéről vizsgálat után bizonyosságot tesz; egyik polgári leányiskolából a másikba átlépni kívánó növendéket bizonyítványa alapján is föl lehet venni.

4. A felvételi vizsgálat díjmentes.

5. A polgári leányiskola egy-egy osztályába rend szerint 50 leánynál többet felvenni nem lehet (XXXVIII-t-cz. 70.§-a).

5. A polgári leányiskola negyedik osztályából átléphet a növendék a felsőbb leányiskola ötödik osztályába, ha a francia nyelvet, mint rendkívüli tantárgyat, a tantervben előírt mértékben rendszeresen tanulta, vagy abból külön felvételi vizsgát tesz.

6. A polgári leányiskola 4. osztályát jó sikerrel végzett növendék felvételi vizsga letétele mellett felvehető az elemi tanítónékepezdebe, ha különben 14-ik évét betöltötte.

A beiratás alkalmával az 1887. évi XXII. t-cz. 4., 5. §-a értelmében tartozik igazolni mindenik tanuló, hogy élete 12-ik éveig újra oltották, vagy 2 évben belül sikeresen be volt oltva, vagy valóságos himlőt állott ki, vagy végül azt, hogy az újraoltás kötelezettsége alól a törvény alapján felmentetett, mivel különben csak ideiglenesen vétetik fel.

A javító és pótló vizsgálatok iránti kérvények az iskola igazgatóságánál augusztus hó 15-ig nyújtandók be.

A női kézimunka-tanfolyamra oly növendékek vétettek fel, kik a polg. iskola 4-ik osztályát sikeresen végezték.

Vegyes hírek.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Szakács Ilona verespataki állami elemi iskolai rendes tanítónőt jelenlegi minőségében a marosújvári állami elemi iskolához helyezte át.

— **Jótekonyság.** Will Margit k. a. igazgatása és Draveczki Piroka k. a. rendezése alatt egy derék kis leányokból álló vidám társulat műkedvelői gyermek-előadást tartott Will postafőnök ur házában. A tiszta jövedelmet, 3 frt 33 krt, a „Szegény tanulókat segélyező kör“ javára adták át, mit köszönettel vett át Török Bertalané elnök.

— **Hányan kaptak Magyarországon szabadalmat?** Mióta a szabadalmi ügyeket az állam vette kezébe a m. kir. szabadalmi hivatalnál az első félévben 1830-an, kértek és 1500-an kaptak szabadalmat találmányukra. Jellemző, hogy az újabb idők feltalálói leginkább a villamos gépek, az acetileum-fejlesztők és a kerékpár javításán fáradoznak. Mezőgazdasági találmány alig akad a hosszú kimutatásban.

— **Könyérkereső asszonyok.** A legújabb statisztika szerint az amerikai Egyesült-Államokban 4000 színesznő, 35.000 zenetanítónő, 11.000 festőtanítónő, 2800 írónő, 600 színházi igazgatónő, és 890 újságíró nő van.

— **Mennyi olasz bort isszák Magyarországon?** A kereskedelemügyi m. kir. minisztériumhoz érkezett értesítés szerint az osztrák-magyar monarchiába behozott olasz hordóbor mennyisége a folyó év január-május hónapjában 673.437 hektoliter volt, vagyis 154.458 hektoliterrel több, miut a múlt év megfelelő időszakában.

— **A jégverés áldozatai.** A júniusi jégverések a „Fouciéret“ és a „Hazai általános biztosító társaság“-ot

károsították a kifizette bizt. s valószínűleg veszteséget.

— **A pus** halmot az Á. letes zárando rencz Ferdin. néhány evve

— **A „K** tollu írók; legterjedtebb heti lapja; zatos tartalm jobb mestere cziókban. A aran az ism képek után kérdéseket alakban ugy zönsége elé, Magyarország előfizetési á évre 1 frt hivatala (Bu mutatóvány-sz kinek küld,

Sólymok

tiszt sólymok sólymok alk mert kitaro galamb kör perc alatt repül. A sóly közepkorban hírszolgálatr getekről Le A hosszú ut alatt 15 me heket bírnak sérelte, négy vizz könyve Aztán a sóly bot a legels

Régi tö

százađban s ságtörő hite minap közöl szigorát a k törő asszony követte, hal ságtörősen l tetlen mara találja, akit meg a férfi megöli, akk azután kere addig szurk tetést hariz szonyt elcsá előtt meg e Aki ezt nyé és kiutasítá hez megy, kapná, sima leinek. Ha férfitvel és a leinek és a

A franc

háknak va mondjuk — Ezeket a h étel keres őket. Az il kukba ves diplomaták, vendéglők l vannak. Az amelyben u lőnfelébb s Azokat az eredeti ala Ezek az el véssbbé got hánszor rá olcsóbb lát készítési hogy: ne nyan eltak noha mind kapóak. l

károsították meg legjobban. Mindkét intézet már jórészt kifizette biztosított tagjainak a vetésekben esett kárt s valószínűleg rövid idő alatt kiheveri legutóbbi nagy veszteségét.

— **A pusztaszeri emlék.** Mióta a pusztaszeri hálmot az Árpád szobra jelöli, azóta Pusztaszer a kegyetes zarándoklás helye lett. Pusztaszer ez évben Ferencz Ferdinánd trónörökös újból meglátogatja, ki már néhány évvel ezelőtt is egy hétig itt vadászott.

— **A „Képes Családi Lapok“** írói a legjobb tollú írók; a „Képes Családi Lapok“ Magyarország legerjedtebb s méltán legkedveltebb képes szépirodalmi heti lapja; a „Képes Családi Lapok“ kitűnő és változatos tartalmának megfelelő a kiállítása is, mert a legjobb mesterek legjobb képeit közli művészi reprodukciókban. A „Képes Családi Lapok“ nagy áldozatok árán az ismeretterjesztő cikkekhez jól sikerült fényképek után készült illusztrációkat is közli; az aktuális kérdéseket és eseményeket azonnal a leghitelesebb alakban úgy képben, mint írásban terjesztő olvasó közönsége elé, s mindemellett a „Képes Családi Lapok“ Magyarország legolcsóbb szépirodalmi heti lapja, mert előfizetési ára egy évre 6 frt, felévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. A „Képes Családi Lapok“ kiadóhivatala (Budapest, V., Vadász-utca 14. saját házában) mutatvány-számot kívánatra ingyen és bérmentve bárkinek küld, aki ezért hozzá fordul.

Mindenféle.

Sólymok mint távirathordók. Smoilov orosz tiszt sólymokat távirati szolgálatokra tanított be. A sólymok alkalmasabbak is erre, mint a postagalambok, mert kitartóbbak és gyorsabban is repülnek. A postagalamb körülbelül egy kilométernyi utat tesz meg egy perc alatt és egy óra alatt legfeljebb 15 mérföldnyire repül. A sólyomnak ez rendes repülési sebessége. A középkorban már jól tudták ezt és fel is használták hírszolgálatra a sólymokat. Egy sólymot a Kanári szigetektől Lerma herceghez küldtek Spanyolországba. A hosszú utat 16 óra alatt tette meg és így egy óra alatt 15 mérföldnyire repült. A galambok kisebb terheket bírnak el, míg egy sólyom, mint Smoilov megkísérelte, négy orosz fontot, 1640 grammnyi terhet is elvisz könnyen anélkül, hogy lassabban repült volna. Aztán a sólyom szembeszáll ellenségeivel, míg a galambot a legelső ragadozó madár is elpusztítja.

Régi törvények Japánban. Japánban a múlt században rendkívül szigorú törvényeket hoztak a házasságtörő hitestársak ellen. Egy keletázsiai folyóirat a minap közölte ezeket a törvényeket, amelyek drákói szigorú a következő részletek bizonyítják: A házasságtörő asszony és az a férfi, a kivel a házasságtörést elkövette, halállal büntetendők. A férj, aki nejét házasságtörésen kapja és őt, valamint kedvesét megöli, büntetlen marad. Ha a férj nejét olyan férfi társaságában találja, akit gyanusnak tart, akkor büntetlenül ölheti meg a férfit, még ha ártatlan is. Ha egy nő férjét megöli, akkor lóhoz kötvé körülvezetik a városban, azután kereszthez kötik és mindkét oldalán lándzsákkal addig szurkálják, amíg meghal. (Ezt a kegyetlen büntetést harizuleének hívják.) Azt a férfit, aki férjes asszonyt elcsábít, lefejezik. Aki újból megházasodik, mielőtt meg első nejének válólevelet adna, azt száműzik. Aki ezt nyereségvágyból teszi, elveszti egész vagyonát és kiutasítatik. Annak a férjes nőnek, aki újból férjhez megy, mielőtt meg első férjétől a válólevelet megkapná, simára borotválják a fejét és visszaadják szüleinek. Ha elvált, vagy özvegy asszony megszökik egy férfivel és elfogják őket, az asszonyt visszaadják szüleinek és a férfi kezére lakatot tesznek.

A francia népkonyhákból. A párisi népkonyháknak van egy különös fajtája, mely — hogy úgy mondjuk — uraságtól levett ételkkel kereskedik. Ezeket a helyeket azelőtt nevükön nevezték, maradek-étel kereskedés volt a nevük. Ma arlequinsnek hívják őket. Az ilyen helyek tulajdonosai minden reggel nyakukba veszik a várost és sorra járnak a miniszterek, diplomata, egyéb előkelőségek és a szállók meg a vendéglők konyháit, amelyekkel szerződéses viszonyban vannak. Az összeszedett ételket fölrajják egy kocsi-ra, amelyben undorító összevisszaságban láthatók a legkülönbözőbb sülték, tésták, főzések és főtt húsdrabok. Azokat az ételket, amelyeknek némileg meg van még eredeti alakjuk, felreteszik és gondosan megtisztítják. Ezek az elsőosztályú vendégeknek valók. A többi kevésbé gondosan tisztítják — a csirkecsonbon akárhányszor rajtaragad, a hal aszpicja, — mert ezeket az olcsóbb látogatók kapják. Ezeknek az ételknek az elkészítési módjára ráillik Schillernek az a mondása, hogy: ne kívánd meglátni azt, mit Istenkezek jótékonyan eltakarnak előled. Ezek a szedett-vedett ételk, noha mindenki ismeri viharos történetüket, nagyon kapósak. Déli 12 órakor, legkésőbb egykor, egy falat

sincs már semmiből és a gazda nyugodtan átsétálhat a legközelebbi előkelő vendéglőbe ebédelni. Mert ezek az étel-antiquarius urak nagylábon élnek, lévén a foglalkozásuk fölöttébb jövedelmező. Sok ember megy inkább ezekhez, mint kurtakorcsmákba, mert az étel-összeres olcsóbban ad jobb enyvalót, mint a korcsmáros.

Az ing és harisnya történetéből. Nem is gondolná az ember, hogy az ing, a diszkrétebb ruhadarabok egyike, a világ sok helyén még most is ismeretlen; sőt mi több: a civilizált Európában sem olyan nagyon régóta általános. A rómaiak ingei kizárólag gyapottól valók voltak, másból nem is volt szabad készíteni. Csak később, a császárok korában engedték meg, hogy lenből is készíthessenek alsóruhákat. Ami az ing európai történetét illeti, arról csak annyit mondhatunk, hogy a XV. században igen nagy szenzációt keltett Franciaországban az a két lenvászonból való ing, amelyet a bajorországi Gizella kapott ajándékba, ellenben a keleti népek sokkal előbb ismerték ezt a ruhadarabot, amit a boldog ember ingéről szóló ósregi keleti mese is bizonyít. A kötött- és trikotharisnyákat még a XVI. században sem ismerték; addig csak valami „gamasli“-formájú posztólarabot hordtak helyettük. Az első harisnyákat VIII. Henrik angol király kapta ajándékba Spanyolországból. A második pár harisnyát, mely Angliába került, IV. Edward király kapta sir Greshamtól, egy dűsgazdag uriembertől, aki később Erzsébet királynénak is ajándékozott egy párt. Első Jakab angol király, amidőn egyszer a spanyol követ fogadásra készült, de Mar gróftól kért kölcsön egy pár harisnyát, hogy méltó diszben fogadhassa vendégét. Az első pár selyemharisnyát 1564-ben William Rieder követte, aki szintén angol királyi alattvaló volt. A harisnyakötő-készítők francia ember találmánya. XIV. Lajos korában találták föl s a király szabadalmat is adott a nagyszerű találmányra. Érdekes, hogy kezdetben kizárólagosan fejedelmi személyek fényűzési czikke volt a ma már olyan közönséges harisnya s hogy 1577-ig csakis férfiak kötötték.

Közgazdaság.

Hogy nyerhetünk jó szénát?

Állattenyésztésünk prosperálása s a takarmánytermelés a legszorosabb összefüggésben áll. Minél jobb és minél több takarmányt produkálunk, annál inkább vagyunk képesek az okszerű takarmányozás követelményeinek eleget tenni, annál inkább biztosíthatjuk állatunk egészségét, erőteljes fejlődését s ezzel tenyésztésünk sikerét. A takarmányozás okszerű kivételéhez egyik, ugyászólván legnélkülözhetlenebb anyagnak a jó réti széna. A jó réti széna képezí alapját a szántóföldi termények sikerülésének is, mert ha a jó a széna, állatállományunk is jól táplálkozik, ha jól táplálkozik, jó trágyát ad, ez pedig a szántóföldnek válik hasznára.

Az a kérdés tehát, hogy miként lehet jó szénát előállítani. E kérdésre a legtöbb gazda azt a választ adná, hogy mesterséges uton nagyon kevés befolyást gyakorolhatunk erre, mert a széna jósága legfőképp a természeti tényezői egyáltalán nagyban befolyásolják a széna minőségét, de ezenkívül külső körülmények is játszanak közre és pedig nem jelentéktelenül. Ilyen körülmény első sorban az, hogy minő növényeket választunk ki a fűkeverék összeállításához. E tekintetben a legtöbb nehézség szokott felmerülni. Ha valaki egy új rétet alakít, a legtöbb esetben magkereskedőhöz fordul tanácsért az iránt, hogy minő növények magvait vásárolja meg. A magkereskedő szolgái is tanácssal, de abban nincs köszönet, mert ő épp oly kevésbé mondhat jó tanácsot erre nézve, mint az, akinek oly irányban csak halvány fogalmak vannak. A rétet alakításánál felhasználandó fűkeveréket magának a gazdának kell összeállítani, s szolgájon neki e tekintetben utmutatónál ama vadon is előforduló jó minőségű pázsitféle és leveles növények tömege, melyet az alakítandó réterület közelében talál. Ha ezen növények magvait hozatta meg, úgy megvetette alapját annak, hogy rétről jó takarmányt nyerhessen.

De ezzel még nem tett eleget. Igen fontos tényező a talaj előkészítése is, értvén ez alatt részint a különböző talajművelő eszközök helyes alkalmazását, részint a különböző trágyaszerek használatát. Az eszközöket illetőleg nagy szerepe jut az ekének, boronának és hengernek; ezek együttes alkalmazásával készítheti el talaját úgy, hogy abban a fiatal növényceseméték megtalálhassák mindama tényezőket, melyek fejlődésükhöz szükségesek. Fődolog a talaj megmunkálásánál az őszi mély szántás s a tavaszi — vetés előtti — porhanyítás. A trágyázás mikénti keresztülvitele a tápanyag készletétől függ. E helyen csak annyit jegyzünk meg, hogy az istállótrágya mellett a műtrágyák

alkalmazására is ki kell terjeszteni figyelmünket, mint amely anyagok hivatva vannak az istállótrágya hiányait pótolni. A káli és foszforsav tartalmu trágyáknak réti növényeknél kiváló jelentősége van. Vizvezető barázdák készítése, vakondtúrások elegyengetése, mélyedések kitöltése mind oly tényezők, melyek a réti jókárban tartásához elkerülhetetlenül szükségesek. A réti alakítását követő esztendőben, mielőtt a többi kultúrnövények tenyészete megindult, alkalmazzuk a fogasboronát, vagy a külön e czélra konstruált rétboronát. Ezen eszközökkel előmozdítjuk a levegő cirkulációját, a gyomok elpusztítását, s különösen kissé vizenyösebb területeken a fejlődést annyira gátló mohok eltávolítását, továbbá a réti növényzet gyökértörzseinek megsértését, mi által azok újabb, erőteljesebb fejlődésre serkentetnek.

Ha ezen munkálatokat évről évre folytatjuk, s e mellett a tápanyag visszapótlásáról műtrágyák alakjában időnként gondoskodunk, s végül a letakarításnál mindenki által ismert szabályokhoz alkalmazkodunk, úgy bizonyára meg leszünk elégedve szénánk minőségével és jóságával.

Vetőmagvak.

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Ilyenkor a nyár derekán a forgalom meglehetősen csendes, csupán tarlórépamagnak van élénkebb kereslete, azonban muharmagból, kölesfélékből is fogy még valamennyi. Az eddig beérkezett jelentések szerint a luczerna és lóherevetések állása még egy és ugyanazon vidéken is nagyon különböző, amennyiben egy helyen jól termésre van kilátás, a másikon gyengére vagy igen silányra. Ott, hol az utóbbi jelenségek mutatkoznak, ez másnak nem tulajdonítható, mint hogy Ameriából eredő magot vetettek.

Csarnok.

A krajczár nekrológja.

(Meghalt 1898. június 30-án.)

Irta: Szabó Gyula.

Soha még egyetlen haláleset a pénzek birodalmában nem keltett fel akkora részvétet, mint a krajczár váratlan kimulása.

Százasok, ötvenesek, aranyok, ezüstök kimulhatnak, legfeljebb néhány gazdag ember, kereskedő, bankár vesz tudomást róla; de a krajczár halála a legszelebb körben, mondhatni az utolsó koldus szeméből is a részvét igaz könyvét csalja ki.

És minő halál! mennyire paródiázza a szegény ember halálát! Csak annyiban egyezik rokoni halálával, hogy ő is kétszer hal meg. (Bár mi is úgy halhatna meg!) Egyszer meghalt június 30-án a közforgalomban, másodszor december 31-én fog meghalni az adóhivatalban. Egyebekben aztán egészen elűt többi előkelő rokoni halálától (éppen mint a szegény ember halála), mert míg amazok halálát már hónapokkal azelőtt újságokban, kereskedésekben, pénztáraknál jelzik hol élő szóval, hol araszos betűkkel: a szegény krajczárról csak egy pár lap emlekezett meg a különféle rovatában 4¹/₂ stereotip sorocskában. Még arra sem méltatták, hogy legalább a falu dobosával tudatták volna a gyászos eseményt.

Engem csak azért bosszant ez a hirtelen halál, mert amaz erős hitemben, hogy semmiféle pénzváltozás engem meg nem károsíthat, rutul megcsalt. Igen, két egész krajczár maradt nyakamon. Még ha a magyar czimer volna rajta, eltenném erkélye-gyűjteményembe, de kétfejtű sas van az istenadtán. Ez pedig már csakugyan nem magyar erkélye-gyűjteménybe való.

Ilyen az ember élete is. A nagyoknak, hatalmasoknak halálát roppant nagy garral kürtölik világga, pedig . . . meglehet, hogy a nagy, széles körben hírletett halálhír nem csal oly benső, oly igaz könyvet a szemekbe, mint egy koldusgyermek halála, mely egyetlen gyönyörűsége, reménysége szerencsétlen anyjának, ki nem méteres gyászfátyollal, hanem a legszentebb szeretet, az édes anyai szeretet könyvtível gyászolja szíve nagy fájdalmát.

Egyebiránt a krajczárnak élete sem olyan volt, mint előkelő rokonié. Sok hányattatáson ment keresztül.

Hanem erről hallgassuk őt magát. Híven elmondja önéletrajzában.

Hárman voltunk testvérek anyáról, de különböző apától különböző időben születünk. Legidősebb közöttünk a kétfejtű sasos, ki a „pengő krajczár“ örökébe lépett. Születése gyászos, szomorú emlékü időre esik. Közelső testvérünk, az „angyalos krajczár“, 1867-ben született a nemzeti fellendülés örömmámorában. Mily boldog volt, aki csak egyet is ilyet kaphatott. Azonban, mint a magyar lelkesedés, ez is hamar elmult.

Ismertem egy urat, ki minden jó vicczért egy angya

